

TROVY KONANIA A MIERA ÚSPECHU V SPORE

Princíp procesného výsledku nemožno chápať povrchno formalisticky, lebo nielen petit, ale i žalobné tvrdenie, teda dôvody žaloby, vyjadrujú, prečo sa žalobca domáha plnenia na žalovanom a prečo tento dôvod po podaní žaloby odpadol.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 629/2016 z 8. februára 2017)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. februára 2017 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka a zo sudcov Petra Brňáka a Marianny Mochnáčovej prerokoval prijatú sťažnosť JUDr. K. M. P. a JUDr. K. V. P., právne zastúpených advokátkou JUDr. Tatianou Polkovou, Na Priekope 174/13, Žilina, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co 215/2016-157 z 22. júna 2016 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. K. M. P. a JUDr. K. V. P. na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co 215/2016-157 z 22. júna 2016 **p o r u š e n é b o l i .**

2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co 215/2016-157 z 22. júna 2016 **z r u š u j e a v e c m u v r a c i a** na ďalšie konanie.

3. JUDr. K. M. P. a JUDr. K. V. P. **p r i z n á v a** úhradu trov právneho zastúpenia v sume 296,82 € (slovom dvestodevät'desiatšesť eur a osemdesiatdva centov), ktorú im je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť na účet ich právnej zástupkyne JUDr. Tatiany Polkovej, Na Priekope 174/13, Žilina, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :**I.**

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 629/2016-11 z 5. októbra 2016 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť JUDr. K. M. P. a JUDr. K. V. P. (spolu ďalej len „sťažovateľky“) vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 Co 215/2016-157 z 22. júna 2016.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom Okresným súdom Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 67 C 41/2015 sa žalobca žalobou podanou proti sťažovateľkám ako žalovaným domáhal určenia, že kúpna zmluva uzavretá 23. septembra 2011 medzi predávajúcim na jednej strane a žalovanými sťažovateľkami ako kupujúcimi na strane druhej o predaji nehnuteľností je proti jeho osobe neúčinná, pretože týmto právnym úkonom sa podľa žalobcu chcel predávajúci účelovo zbaviť majetku v záujme ukrátiť žalobcu ako svojho veriteľa, v dôsledku čoho sa stala pohľadávka žalobcu proti predávajúcemu právoplatne mu priznaná súdnym rozhodnutím 23. júla 2013 nevymožiteľnou. Z dôvodu späťvzatia žaloby žalobcom 28. novembra 2014 kvôli tomu, že jeho pohľadávka, ktorú mal proti predávajúcemu, bola uspokojená treťou osobou odlišnou od žalovaných sťažovateľiek, okresný súd uznesením sp. zn. 67 C 41/2015 z 15. marca 2016 konanie zastavil a o trovách konania rozhodol v súlade s § 146 ods. 1 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) tak, že ich náhradu nepriznal žiadnemu z účastníkov konania, dôvodiac tým, že k zastaveniu konania nedošlo ani vinou žalobcu, ktorý žalobu zobral späť z dôvodu uspokojenia svojej pohľadávky, ktorej nevymožiteľnosť bola príčinou podania žaloby, a tou treťou osobou, ktorá túto pohľadávku žalobcu uspokojila (bola ňou matka sťažovateľiek), a k zastaveniu konania nedošlo ani vinou žalovaných sťažovateľiek. Z dôvodu odvolania podaného žalovanými sťažovateľkami proti výroku o trovách konania krajský súd napádaným uznesením sp. zn. 6 Co 215/2016 z 22. júna 2016 rozhodnutie okresného súdu vo výroku o trovách konania ako vecne správne potvrdil.

3. Sťažnosťou podanou ústavnému súdu sťažovateľky namietajú arbitrárnosť a vnútornú rozporuplnosť záverov krajského súdu a vo svojej sťažnosti okrem iného tiež uviedli:

„Sťažovateľky nezavinili vznik súdneho sporu, žaloba bola zjavne šikanózna, bez nádeje na úspech v merite veci, zo sociálnych dôvodov (materská, resp. rodičovská dovolenka opakovane) si zvolili právneho zástupcu na zastupovanie v konaní, čím im vznikli trovy konania, absolútne žiadnym konaním nezavinili stav, na podklade ktorého bola žaloba vzatá späť a preto pri rozhodovaní o trovách konaniach mali všeobecné súdy aplikovať ust. § 146 ods. 2 O.S.P. a priznať im trovy konania, pretože len takéto rozhodnutie by zodpovedalo stavu veci a zákonu.“

4. Vzhľadom na uvedené sťažovateľky žiadali, aby ústavný súd nálehom rozhodol tak, že „... Základné právo JUDr. K. M. P. a JUDr. K. V. P. priznané čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave... z 22.06.2016 porušené bolo.“. Zároveň sťažovateľky ústavný súd žiadali, aby toto uznesenie zrušil a krajskému súdu prikázal vo veci znova konať a rozhodnúť a prikázal mu uhradiť trovy právneho zastúpenia.

5. Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril za krajský súd jeho predseda listom sp. zn. Spr 3599/16 z 5. decembra 2016 a k vhodnosti ústneho pojednávania aj právna zástupkyňa sťažovateľiek listom z 24. novembra 2016.

5.1 Predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení okrem iného uviedol:

„... v danej veci nebolo relevantné, kto uhradil vymáhateľnú pohľadávku žalobcu, ale to, že táto bola v priebehu súdneho konania uhradená, čím odpadol dôvod podania odporovacej žaloby, a preto žalobca žalobu zobral späť. Pre procesné zavinenie zastavenia konania nie je rozhodujúce, kto po začatí konania uspokojil žalovaný nárok, ale, že bol takýto nárok po začatí konania uspokojený (napr. i proti vôli žalovaných). Procesné zavinenie zastavenia konania sa posudzuje vždy výlučne z procesného hľadiska a v tejto súvislosti predsedníčka senátu demonštrovala, že v opačnom prípade by sme museli pripustiť situácie, že by sa dlžník mohol

v spore o zaplatenie peňažnej sumy zbaviť povinnosti platiť trovy konania. V takom prípade by podľa nej stačilo, ak by v jeho mene niekto iný počas súdneho konania uhradil žalovanú pohľadávku, pre ktorú skutočnosť by žalobca následne zobral žalobu späť. Žalovaný by sa svojej zodpovednosti zbavil samotným tvrdením, že on pohľadávku žalobcu neuspokojil. Na druhej strane žalobca by za takejto situácie nemohol zotrvať na podanej žalobe a z dôvodu uspokojenia ním žalovanej pohľadávky by ju musel zobrať späť...

... Krajský súd v Bratislave... netrvá na ústnom prerokovaní veci pred Ústavným súdom Slovenskej republiky.“

5.2 Právna zástupkyňa sťažovateľiek vo svojom vyjadrení uviedla:

„... sťažovateľky netrvajú na ústnom pojednávaní a súhlasia s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania.“

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

7. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

9. V súvislosti s preskúmaním uznesenia krajského súdu ústavný súd predovšetkým konštatuje, že nie je jeho úlohou zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Ústavný súd je v súlade so svojou všeobecnou právomocou vyjadrenou v čl. 124 ústavy súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Táto právomoc spolu s právomocou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy mu umožňuje preskúmať aj napadnuté rozhodnutie všeobecných súdov, avšak iba z hľadiska, či je alebo nie je v súlade s ústavno-procesnými zásadami upravenými v ústave. Inými slovami, skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05, II. ÚS 127/07).

10. Rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou súdneho konania ako celku, a preto i na túto časť konania dopadajú postuláty spravodlivého procesu. Z hľadiska kritérií spravodlivého procesu otázka náhrady trov konania môže nadobudnúť ústavnoprávnú dimenziu napr. vtedy, ak v procese interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení procesného predpisu zo strany všeobecných súdov je obsiahnutý prvok svojvôle alebo extrémny rozpor s princípmi spravodlivosti. Toto pochybenie bolo zistené aj v teraz prejednáwanej veci.

11. Z napadnutého uznesenia je zrejmé, že východiskovou premisou rozhodnutia krajského súdu o nároku na úhradu trov konania v súvislosti so zastavením konania kvôli späťvzatiu žaloby žalobcom je tvrdenie, že dôvodnosť podanej žaloby bolo nevyhnutné posudzovať nie z hmotnoprávneho, ale iba z procesného hľadiska, a tvrdenie, že uspokojenie pohľadávky

žalobcu, ktorej uspokojenie bolo motívom pre podanie tejto žaloby, treba zakaždým, t. j. bez ohľadu na to, kto túto pohľadávku žalobcu napokon uspokojil (či žalovaný alebo iná od neho odlišná osoba), vnímať ako zavinenie na strane žalovaného za vznik sporu, a teda s tým spojenú jeho procesnú povinnosť uhradiť žalobcovi trovy konania, ktoré mu s podaním žaloby vznikli.

12. Z ustanovenia § 146 ods. 2 OSP vyplývalo, že ak bol pre správanie žalovaného vzatý návrh späť a ten bol podaný dôvodne, je povinný uhradiť trovy konania žalovaný. Z uvedeného pravidla vyplývali tri predpoklady priznania náhrady trov konania žalobcovi, a to späťvzatie žaloby žalobcom, správanie žalovaného a dôvodnosť žaloby. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu nie je zrejmé, či sa zaoberal dôvodnosťou žaloby. Pokiaľ dôvodnosť žaloby vyvodzoval iba zo skutočnosti, že matka sťažovateľiek po jej podaní pohľadávku tretej osoby (predávajúceho, nie kupujúcich sťažovateľiek) žalobcovi zaplatila, ide o svojvoľný formalistický postup, ktorý bol v priamom rozpore nielen s textom § 146 ods. 2 OSP, ale i s jeho zmyslom a účelom.

Krajský súd totiž konanie tretej osoby, ktorá nebola ani účastníčkou dotknutého konania o žalobe žalobcu, ani nebola účastníčkou kúpnej zmluvy, čiže bola osobou odlišnou od sťažovateľiek, ktoré boli účastníkmi sporu, svojvoľne považoval za konanie žalovaných sťažovateľiek, v dôsledku čoho mali sťažovateľky zaviniť nedôvodné začatie sporu, hoci neboli účastníkmi žiadneho právneho vzťahu so žalobcom, z ktorého by vznikla pohľadávka, kvôli uspokojeniu ktorej žalobca podal žalobu a po jej uspokojení treťou osobou ju zobral späť.

13. Princíp procesného výsledku nemožno chápať povrchne formalisticky, lebo nielen petit, ale i žalobné tvrdenie, teda dôvody žaloby, vyjadrujú, prečo sa žalobca domáha plnenia na žalovanom a prečo tento dôvod po podaní žaloby odpadol.

14. V intenciách uvedeného sa teda krajský súd náležite nevysporiadal s tým, či tu bol daný hmotnoprávny právny vzťah medzi žalobcom na jednej strane a žalovanými sťažovateľkami na strane druhej, na základe ktorého by sťažovateľky boli zaviazané na splnenie pohľadávky žalobcovi, ktorá splnením treťou osobou urobila žalobu bezpredmetnou, v dôsledku čoho musel zobrať žalobu späť, ak nechcel v spore „prehrať“.

Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že krajským súdom bolo porušené právo na spravodlivý súdny proces zaručený čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru), a preto v časti o náhrade trov konania ústavnej sťažnosti vyhovel.

III.

15. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľkám ústavný súd v nadväznosti na zistenie porušenia ich základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 rozhodol o zrušení uznesenia krajského súdu č. k. 6 Co 215/2016-157 z 22. júna 2016 a vec mu vrátil na ďalšie konanie a opätovné rozhodnutie.

16. Ústavný súd priznal sťažovateľkám (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania z dôvodu ich právneho zastúpenia advokátkou, ktorá si riadne uplatnila nárok na ich úhradu v sume 296,82 €.

17. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľiek ústavný súd vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny (§ 11 ods. 3 vyhlášky) za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2016 je 143 € a po jej znížení pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb (§ 13 ods. 2 vyhlášky) je 71,50 € a hodnota režijného paušálu je 8,58 €.

18. S poukazom na výsledok konania podľa ústavného súdu vznikol sťažovateľkám nárok na úhradu trov za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2016 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu, vyjadrenie) v celkovej sume 480,48 €. Vzhľadom na skutočnosť, že právna zástupkyňa sťažovateľiek si uplatnila nárok na ich úhradu iba v sume 296,82 €, ústavný súd v súlade so zásadou nemožnosti rozhodnutia „*ultra petitum*“ priznal sťažovateľkám úhradu trov konania v ňou uplatnenej sume, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 3.